

Naturvårdsprogram för Ödeshögs kommun

Del 2: Strategi- och åtgärdsprogram

Antaget av kommunfullmäktige 2019-xx-xx

Titel: Naturvårdsprogram, Del 2: Strategi- och åtgärdsprogram

Framtagen av Ödeshögs kommun 2019.

Omslagsfoto: Betesmarker i Kråkeryds naturreservat, foto: Laima Bucionyte Carlsson.

Detta dokument är en omarbetning av föregående naturvårdsprogram som antogs 1999.

Projektledare: Charlotte Hallin.

Projektgrupp: Charlotte Hallin och Laima Bucionyte Carlsson.

I framtagandet har även Ingrid Bergengren, Daniel Halldorf medverkat.

Alla foton i rapporten är tagna av Ödeshögs kommun om inget annat anges. För kartmaterial gäller © Lantmäteriet (Geodatasamverkan), Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Ödeshögs kommun. Kartmaterial får inte spridas utan medgivande.

Programmet finns på kommunens hemsida www.odeshog.se.

Denna naturvårdssatsning har medfinansierats genom statsbidrag förmedlade av Länsstyrelsen Östergötland samt från Regionförbundet Östsams Natur- och friluftsråd.

Innehåll

1. Inledning	1
2. Nationella miljömål	1
3. Strategier och åtgärder	2
Levande sjöar och vattendrag	4
Myllrande våtmarker	6
Levande skogar	8
Ett rikt odlingslandskap	10
God bebyggd miljö	11
Ett rikt växt- och djurliv	13
Information och naturvägledning	15

Utsikten från Omberg mot Vättern.

1. Inledning

Ödeshögs kommun är en av Sveriges grönaste och rikaste naturkommuner. Omberg, Tåkern och Vätterstranden är kommunens mest värdefulla och unika naturområden som vi är kända för och stolta över. Kommunen har ett stort ansvar att sköta och bevara dessa och andra områden med höga naturvärden. Naturvårdsprogrammet är ett viktigt hjälpmedel i naturvårdsarbetet.

Ödeshögs naturvårdsprogram består av tre delar:

Del 1 – Natur och naturvård – ger en bakgrundsbeskrivning om naturen och naturvård i kommunen tillsammans med aktuell lagstiftning.

Del 2 – Strategi- och åtgärdsprogram – presenterar kommunens ambitioner med naturvårdsstrategier och förslag på olika åtgärder.

Del 3 – Objektskatalog – består av beskrivningar av de mest värdefulla naturområdena i kommunen. Dessa

områden finns även presenterade i kartunderlag på kommunens hemsida.

Strategi- och åtgärdsprogrammet syftar till att bevara och gynna den biologiska mångfalden på bästa möjliga sätt, förbättra friluftsliv och rekreation samt vägleda mot en hållbar och naturrik utveckling. Ett annat viktigt syfte är att uppfylla riksdagens beslutade miljömål, på vilka även detta program baseras.

2. Nationella miljömål

Miljöpolitiken i Sverige leds av det övergripande mål som riksdagen har fastställt.

”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”

Målet syftar till att reducera miljöpåverkan så att samhällsutvecklingen ska vara långsiktig och ekologiskt hållbar. För att uppnå detta har riksdagen antagit ytterligare 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giffri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Varje länsstyrelse och kommun har ett ansvar att integrera miljömålen inom både regional och lokal planering. Naturvårdsprogrammet spelar en viktig roll i det kommunala arbetet med att uppfylla dessa mål.

Inom det kommande kapitlet presenteras strategier och åtgärder uppdelade på 7 olika målområden, där sex av dem motsvarar miljö kvalitetsmål som mest berör naturvårdsfrågor i Ödeshögs kommun. Information och naturvägledning är också viktigt i naturvårdsarbetet och därför listas som ett separat målområde.

Dessa 7 målområden är:

- Levande sjöar och vattendrag

- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Information och naturvägledning

3. Strategier och åtgärder

Naturvårdsprogrammets strategier och förslag på åtgärder är utgångspunkten för kommunens naturvårdsarbete. Åtgärdsprogrammet ska utvärderas och vid behov revideras en gång per mandatperiod och ligga till grund för årliga uppföljningar och verksamhetsplanering. Vid genomförandet av åtgärder ska samråd med berörda aktörer ske. I dessa sammanhang och i budgetarbetet måste avvägningar mellan naturvårdsambitioner och ekonomi göras. För att leva upp till Naturvårdsprogrammets ambitioner krävs att personella och ekonomiska resurser ställs till förfogande.

Grunden för vårt strategi- och åtgärdsprogram är de åtgärdsbehov som upptäckts under naturinventeringar och andra uppdateringar av kommunens gamla naturvårdsprogram men också via dialog med naturvetare och andra berörda aktörer.

Eftersom kommunens markägodel är väldigt liten är det viktigt för oss att inte bara visa goda exempel inom naturvårdsarbetet med kommunala marker utan också behålla befintliga och skapa nya kontakter med markägare och hitta framtida samverkansformer för att bevara den biologiska mångfalden och förbättra friluftsliv och rekreation.

För att bättre förstå naturens värde och se på naturvården från ett större perspektiv, presenteras här en faktaruta med några relevanta begrepp. De här begreppen används ofta när vi pratar om hot mot den biologiska mångfalden men också när vi förklarar hur vi vill åtgärda dem.

Biologisk mångfald - rikedom av ekosystem, växt- och djurarter och gener som omger oss.

Ekosystem - allt levande och den miljö som finns i ett naturområde. Ekosystem kan vara stora och små, till exempel området kring en stubbe, en trädgård eller hela planeten jorden.

Ekosystemtjänster - är de produkter och tjänster som naturens ekosystem bidrar med, direkt eller indirekt, till människans välbefinnande.

Fragmentering - när sammanhängande områden, genom t.ex. skogsavverkning, splittras upp i allt fler och allt mindre delar.

Grön infrastruktur - är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Konnektivitet - möjlighet till spridning och förflyttning. God konnektivitet innebär att områden har ett fungerande utbyte, t.ex. att individer av olika arter kan förflytta sig mellan olika områden.

Livsmiljö - den miljö i naturen som en art lever i och som innehåller det som arten behöver för att finna föda, skydd och uppväxtmiljö för avkomma. Många arter har sin livsmiljö i en enda, specifik naturtyp, medan andra kan leva i flera olika naturtyper.

Spridningskorridor - en spridningsväg bestående av en likartad naturmiljö eller ekosystem som ger möjlighet till olika djur och växter att flytta sig från en plats till en annan.

Levande sjöar och vattendrag

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Sjöar och vattendrag är väsentliga för den biologiska mångfalden men även för oss människor. Vattenmiljöer skapar en stor variation av livsmiljöer som leder till en stor artrikedom av olika vattenälskande växter och djur. Vattenresurser är livsnödvändiga miljöer som bidrar med många ekosystemtjänster. Vattenmiljöerna används till såväl rekreation, odling, fiske, transport och förnyelsebar energi som till dricksvatten, kraftverk, vattenreglering och vattenrening.

Det finns ca 40 sjöar och gölar i kommunen, varav ett tiotal är lite större, och ca 6 vattendrag. De mest kända och största sjöarna som kommunen har del i är den kristallklara Vättern och den fågelrika Tåkern.

Mänskliga aktiviteter har påverkat våra sjöar och vattendrag negativt. Vattendragssträckor har rätats ut och rensats. Även vattenhinder i form av dammar vid kraftverk och vägtrummor hindrar olika fiskarter att vandra. Dessutom är en stor del av våra vatten påverkade av jord- och skogsbruk som orsakar försurning, övergödning och spridning av miljögifter. Det farligaste miljögiften i Östergötland är kvicksilver som förekommer till och med i Vätterns fiskar. Förutom ändringar i den naturliga vattenregimen och vattenkvalitets försämring hotas den biologiska mångfalden i vattenmiljöer ytterligare av

främmande arter som slår ut de inhemska arterna. Till exempel har den introducerade signal-kräftan lett till att vår inhemska flodkräfta riskerar att utrotas.

EU:s ramdirektiv för vatten syftar till att våra vatten ska uppnå god ekologisk och kemisk status senast till år 2027 med ett minimikrav på att nuvarande vattenkvalitet inte ska försämrats. God ekologisk status innebär att vattnet är rikt på olika livsmiljöer där många växt- och djurarter stortrivs. God kemisk status betyder att halter av farliga ämnen inte överstiger gränsvärden. Eftersom vatten inte följer några administrativa gränser, utgår vattenförvaltningen utifrån ett avrinningsområde. Det är det område från vilket vatten från regn och snö avrinner till en specifik havsbassäng, sjö eller vattendrag. Denna uppdelning hjälper olika aktörer och myndigheter att arbeta tillsammans mot EU:s och Riksdagens mål. Varje avrinningsområde hanteras av en egen vattenmyndighet som hjälper de lokala aktörerna som t.ex. kommunen att förvalta sina vattenresurser på lokal nivå. Länsstyrelsen i Kalmar län är utsedd till vattenmyndighet för Södra Österjöns avrinningsområde som Ödeshögs kommun tillhör. Ödeshögs kommun är dessutom med i Motala Ströms Vattenvårdsförbund.

Foto: Christer Eriksson

Varje höst leker Vätterns öringar i våra vattendrag. Fler öringar kan nu leka och växa i Ålabäcken tack vare befriade vandringsvägar.

För att gynna den biologiska mångfalden i vattenmiljöer har kommunen arbetat med att återskapa lek- och uppväxtmiljöer för öring i Ålabäcken och Orrnäsån. I projektet har olika vandringshinder tagits bort vilket gjort att den naturliga vandringen för öring borde vara möjlig igen. Flera vandringshinder kan behöva tas bort för att öka den ekologiska statusen och nya vattenområde behöver anläggas för att fånga upp läckage av näringsämnen.

Återmeandring¹ är också ett viktigt sätt att förbättra både den ekologiska och den kemiska statusen i våra vattendrag och sjöar. Denna åtgärd skapar en stor variation av livsmiljöer för vattenberoende växt- och djurarter, medan halten närings-ämnen minskar via en ökad sedimentation och nedsatt erosion. Vätterstrandens naturskyddsområde har skapats för att bevara den biologiska strandens mångfald men rekreativvärde måste utvecklas.

Strategier

A	Verka för att god ekologisk och kemisk status uppnås enligt EU:s vattendirektiv i kommunens sjöar och vattendrag.
B	Verka för att bevara Vätterstranden som rekreativ- och friluftslivsområde.
C	Verka för att utveckla kommunens arbete med vattenfrågor.

Åtgärder

A1	Anlägga eller återskapa fria vandringsvägar för fiskar och andra vattenorganismer på minst 2 platser.
A2	Inventera status av kommunens sjöar och vattendrag.
A3	Skapa åtgärdsplan för att förbättra statusen på dessa sjöar och vattendrag.
A4	Ta fram en kommunal VA-plan
B1	I samarbete med länsstyrelsen skapa skötselplan för Vätterstrandsområdet.
C1	Utreda möjligheten att delta i Vätternvårdsförbundet.
C2	Aktivt delta i Motala Ströms vattenråd.

¹ Återmeandring – när raka diken återfår sina naturliga slingrande utsträckningar.

Myllrande våtmarker

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Våtmarkernas ekologiska och vattenhushållande funktion i landskapet ska bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden.”

”Våtmark är sådan mark där vatten under en stor del av året finns nära under, i eller strax över markytan. Samt vegetationstäckta vattenområden”². Naturvårdsverkets definition avser bland annat myrmarker, sumpskogar och våtmarksstränder vid sjöar, vattendrag och hav.

Våtmarker är mycket betydelsefulla för många fåglar, groddjur, insekter och växter. Förutom att de främjar ett stort utbud av biologisk mångfald, så genererar de flera ekosystemtjänster. Till att börja med fungerar våtmarker som naturens egna reningsverk och blir biologiska filter för tungmetaller och näringsämnen som annars skulle hamna i vattendrag och sjöar. Dessutom har de en förmåga att jämna ut

De tätortsnära våtmarkerna i Brännegården var under 1980-talet en fin fågellokal. Nu är de igenvuxna, dikade och mellanlagring av massor sker i östra och norra delar av området som har lett till att den norra våtmarken har försvunnit. Området är i behov av restaurering.

överflöden och minska risken för översvämning.

De största hoten för våra våtmarker idag är utdikning, skogsbruk, exploatering och igenväxning på grund av tillskott av näringsämnen från bland annat lantbruket samt brist på beten. Det markavvattningsförbud som genomfördes på 1980-talet är ett steg mot skyddande av våtmarker men för att bevara våtmarkerna för framtiden behöver vi vidta fler åtgärder.

Från alla myrar i kommunen är tallrismossar de vanligaste. Ett typiskt kärr som påträffas här kallas för kalkkärr och är ett för östgötaslätten karakteristiskt rikkärr. Genom utdikning och uppodling har antalet kalkkärr avsevärt reducerats och idag finns endast några få kvar.

² Löfroth, Michael. Våtmarkerna och deras betydelse. Solna: Naturvårdsverket. Rapport 3824, 1991.

Strategi

D	Bevara och utveckla befintliga våtmarker genom kunskapsuppbyggnad, skötsel och restaurering.
----------	--

Åtgärder

D1	Inventera och utreda statusen på kommunens våtmarker.
D2	Skapa en åtgärdsplan för att förbättra statusen.
D3	Öka samarbetet bland olika aktörer för att verka för behållandet av vattnet i landskapet.
D4	Återskapa eller nyskapa ytterligare våtmarker.

Levande skogar

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.”

Skogen är en av de viktigaste och artrikaste naturtyperna i Sverige. Skogar är jordens lungor, de binder koldioxid och på så sätt minskar den globala uppvärmningen. Skogar reglerar till och med det regionala klimatet, till exempel genom vindpåverkan. Luftrening och skydd från erosion och vattenöverskott är andra viktiga ekosystemtjänster. Dessutom är skogarna väldigt uppskattade som friluft- och rekreationsändamål, speciellt de tätortsnära skogsmiljöerna. Den ekonomiska nyttan ska också nämnas – skogen ger oss råvaror i form av timmer och skogsskafferier.

Under de senaste 100 åren har skogen upplevt en dramatisk förändring p.g.a. de mänskliga aktiviteterna via skogsbruket. Andelen lövträd och gamla grova träd har minskat, skogsbeten har upphört, skogsbränder har förhindrats, skogar har blivit torrare p.g.a. utdikning och har rensats på död ved. Dessa handlingar har resulterat till en mer homogen skog som inte längre har de varierande livsmiljöer som krävs för att gynna skogens unika biologiska mångfald. Fragmentering och isolering har vidare lett till ännu större stress för skogsberoende arter, små miljöer kan inte längre stödja skogens växt- och djurriket och spridningsmöjligheter är hindrade. Ett annat hot som vi tyvärr inte har makt över är askskottsjuka och almsjukan som angriper ädellövträd.

För att bevara våra skogsmiljöer är det viktigt att sköta skogen för att gynna den

biologiska mångfalden. Bland de viktigaste åtgärderna är att spara äldre träd och buskar, död ved och ihåliga träd. Långsiktig generationsplanering med utpekande av värdekärnor och spridningskorridorer är också en viktig åtgärd.

Medan norra delen av kommunen präglas av odlingslandskapet, domineras den södra delen av skog. Ca 63 % av kommunens yta (exklusive Vättern) täcks av skog. Nästan hela kommunen ingår i värdetrakten ädellöv. Detta ger oss ett ansvar att bevara kommunens ädla lövträd. Dessa är alm, ask, bok, avenbok, ek, fågelbär, lind och lönn. Kommunens ägda skog består av bara 73,5 hektar och är mestadels koncentrerad söder ut från Ödeshögs tätort. Alla kommunens skogar är FSC certifierade (Forest Stewardship Council).

Almar drabbade av almsjukan. Ödeshögs tätort.

Strategi

E	Verka för en långsiktig plan för att bevara och öka arealen värdefulla skogsmiljöer.
----------	--

Åtgärder

E1	Initiera samarbete med markägare för att öka andelen hamlade träd och äldre lövträd samt öka arealen betad skog.
E2	Undersöka möjligheter för att öka andelen naturvårdad skog bland kommunens ägda skogar.
E3	Ta fram en skötselplan för Klockargårdsängen.

Ett rikt odlingslandskap

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljö-värdena bevaras och stärks”

Det odlingslandskapet vi har nu är format och ärvt av våra förfäder för flera tusen år sedan. Det är i första hand ängar, hagmarker, öppna och trädbärande miljöer men också vägrenar och andra små biotoper. Ständigt bete och slätter har skapat ett rikt landskap med många livsmiljöer och tillknutna arter. Den biologiska mångfalden och det kulturhistoriska arvet är beroende av ett fortsatt jordbruk, men även att vissa metoder används, som bete och slätter.

Precis som skogsbruket har jordbrukets utveckling också ändrat landskapet dramatiskt under det senaste seklet. Ett förut mosaikrikt landskap har nu blivit mycket mer homogent: åkrarna har blivit större, småbiotoperna har försvunnit och gräsmarkerna har gödslats. Men den mest

negativa påverkan är upphörd hävd i form av bete eller slätter som har lett till igenväxning av våra ängar och hagar. Speciellt drabbas de torra och näringsfattiga men blomrika gräsmarker som är hem till flertalet pollinerande insekter. Ängs- och hagmarker innehåller nästan 50 % av landets rödlistade arter så minskningen av dessa miljöer slår hårt mot den biologiska mångfalden.

För att bevara vårt rika odlingslandskap måste vi sätta in flera åtgärder för att bevara och öka slätterängs- och betesmarksarealen. Samarbetet mellan kommunen och privata markägare måste stärkas och deras medvetenhet om möjligheten till miljö stöd för slätter- och betesmark bör öka.

De artrika ängarna och betesmarkerna i Sättra ängars naturreservat.

Strategier

F	Verka för bevarande och skötsel av värdefulla ängs- och betesmarker.
G	Verka för bevarande och skötsel av artrika gräsmarker.

Åtgärder

F1	Skapa en dialog med markägare om möjligheter för restaurering och fortsatt eller ökad hävd.
G1	Utveckla skötselplan för välgkanter som ett sätt att öka den biologiska mångfalden.
G2	Utarbeta en informationskampanj riktad mot invånare för att öka förståelsen kring sen slätter av vägrenar.
G3	Verka för att skapa och bevara öppna sandtytor för att gynna djur och växtarter som är beroende av dessa livsmiljöer.

God bebyggd miljö

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”

Även de gröna livsmiljöer som ligger inom tätorter är viktiga både för biologisk mångfald och för människans välbefinnande och behöver därför bevaras. Många växt- och djurarter har hittat hem i de tätortsnära grönområdena och till och med hotade arter kan trivas, till exempel i gamla ekar och andra lövträd som finns i parker och alléer. Forskning visar att naturen också är betydelsefull för människors hälsa och rehabilitering, liksom livskvalitet kopplad till människors tillgänglighet till naturen. Boverket rekommenderar att närheten till grönområden vid bostadsbyggande bör vara inom 300 meter för att främja regelbundna besök. Förutom estetiska funktioner bidrar dessa ytor till flertalet ekosystemtjänster som en vanlig stadsbo inte ens tänker på.

Klockargårdsängen med sina grova ekar har ett högt naturvärde och erbjuder samtidigt Ödeshögsborna på olika aktiviteter. Här finns bland annat lekredskap, grillplats, boulebana, skateboardramp och även vandrarhem med museum.

Det är bland annat skydd från buller, luftrening och svalkande effekt, filtrering av föroreningar och motverkning av översvämningar.

För att både människor, växter och djur skulle trivas tillsammans i en tätort är det viktigt att planera rätt gällande grönområden och utforma skötselplaner för dessa. Det innebär att all fysisk planering måste ta hänsyn till de gröna ytorna och naturvärden som finns inom tätorten. Översiktsplanen är det kommunala styrdokument som styr hur vi vill utveckla kommunen och till den ligger naturvårdsprogrammet som ett viktigt underlag. Ett annat viktigt underlag är en grönstrukturplan som belyser bevarandet av nuvarande och framtida behov och åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden. Förslag på åtgärder kan vara spridningskorridorer, nya ädellövträdgenerationer, ökad konnektivitet med mera. Kommunen tar även fram detaljplaner som visar den tätortsnära utvecklingen och utformar markgränser samt bestämmer över markanvändning.

Med det sagt är kommunens prioritet att inarbeta naturvårdsprogrammets strategier och övriga värden kopplade till grönstrukturen i kommunen i översiktsplanen.

Strategier

H	Beakta naturvärden och friluftsliv vid fysisk planering och skötsel inom tätortsområden.
I	Aktivt informera medborgare om natur- och friluftsvärden i kommunen.

Åtgärder

H1	Inarbeta grönstruktulinventeringen som tillsammans med naturvårdsprogram ska vara ett underlag till den nya översiktsplanen.
H2	Utveckla skötselplaner för närnaturområden så som Klockargårdsängen.
H3	Ta fram en flerårig verksamhetsplan för löpande uppdatering av naturvårdsprogrammets objektindel.
I1	Göra naturvårdsprogrammet lättillgängligt på kommunens hemsida.
I2	Delta i Östergötlands naturguideprogram.

Ett rikt växt- och djurliv

Riksdagens definition av miljö kvalitetsmålet:

”Den biologiska mångfalden ska bevaras och nyttjas på ett hållbart sätt, för nuvarande och framtida generationer. Arternas livsmiljöer och ekosystemen samt deras funktioner och processer ska värnas. Arter ska kunna fortleva i långsiktigt livskraftiga bestånd med tillräcklig genetisk variation. Människor ska ha tillgång till en god natur- och kulturmiljö med rik biologisk mångfald, som grund för hälsa, livskvalitet och välfärd.”

Alla arter har rätt att överleva och föröka sig. Men i dagsläget är hoten mot dem så överhängande att ca 5 % av alla växt- och djurarter i Sverige är nära att utrotas. Den största anledningen till detta är att deras livsmiljöer försämras eller helt försvinner.

En orörd natur gynnar flertalet arter, medan naturstörningsprocesser präglar andra arter. Förutom de naturliga störningarna i form av brand, stormar och erosion har en del växter och djur lyckats anpassa sina liv efter de mänskliga småskaliga störningar som till exempel slåtter eller bete. Upphörd hävd leder till igenväxning och flertalet arter dör ut. Dessutom finns invasiva arter från andra länder som inte har några större krav på

Smalsprötd bastardsvärmare (*Zygaena osterodensis*, NT) är en av 50-tal dagaktiva fjärilsarter som flyger runt inom Bomhults betesmarker. Dessa gräsmarker är troligen länets atrikaste fjärilsmiljö.

livsmiljön och dessa konkurrerar snabbt bort de inhemska arterna.

Vårt välbefinnande är beroende av naturen och deras ekosystemtjänster. Vi brukar naturens resurser för vår överlevnad: marken, livsmedel, råvaror, energi och vatten. Luft och vattenrening, kollagring och pollinering av våra grödor är bland de viktigaste ekosystemtjänster som levereras av den biologiska mångfalden. För att vi ska kunna fortsätta njuta av naturens gåvor måste vi inse att bevarandet av den biologiska mångfalden är livsnödvändigt. Att harmonisera biologisk mångfalds och människans existens och trivsel tillsammans är en stor utmaning.

Det första steget mot bevarande av den biologiska mångfalden är uppbyggnad av artkunskap i kommunen. I dagsläget är många naturinventeringar gjorda för 20 år sedan och de nyare inventeringar som gjordes för flera år sedan saknar ofta ett detaljerat artfynd. Nästa steg är att genomföra naturtypsinriktade inventeringar. Sådana inventeringar är väldigt viktiga för att vi ska kunna rikta våra naturvårdsåtgärder rätt. Dessutom ska värdefulla naturområde bevaras, skötas och utvecklas med tanke på dess natur- och rekreativvärde.

Två arter är utsedda som våra kommunala ansvarsarter: **stääppspolviveln** (*Pseudocleonus grammicus*, EN) och **skäggesen** (*Panurus biarmicus*, NT). Båda är sällsynta och stääppspolviveln är dessutom rödlistad. Trots detta har båda arterna en tillräckligt stor population för att kunna överleva och öka inom kommunen. Stärker vi dessa arters livsmiljöer inom vår kommun gynnar det hela länets och till och med Sveriges arttillstånd. Genom att bevara ansvarsarterna kommer dessutom andra känsliga arter knutna till samma livsmiljöer att främjas.

Strategi

J	Verka för att behålla den biologiska mångfalden och de värdefulla livsmiljöerna samt gynna sällsynta arter inom kommunen.
----------	---

Åtgärder

J1	Bevara kommunens ansvarsarter och fylla på listan.
J2	Verka för att skapa och bevara öppna sandytor för att gynna djur och växtarter som är beroende av dessa livsmiljöer.
J3	Inventera de områden som har inventeringsbehov enligt naturvårdsprogrammets objektsdel.
J4	Uppdatera naturvårdsprogrammets objektsdel med nya kunskapsunderlag.

Information och naturvägledning

Information och naturvägledning är inget eget miljö kvalitetsmål, men är ändå en viktig del i det kommunala naturvårdsarbetet.

Ödeshögs kommun har en fantastisk och varierande natur med olika naturpärlor så som Omberg, Tåkern, Vätterstranden, blomstrande hagar och orkidérika kalkkärr med mera. Många av Ödeshögs turistmål är kopplade till bygdens naturvärden men de ger också alla kommuninvånare en ökad livskvalité i vardagen. Här är friluftslivet väldigt intensivt och därför jobbar kommunen aktivt för att erbjuda alla lättillgängliga och attraktiva naturområde samtidigt som vi skyddar och bevarar våra naturvärden.

Ett viktigt uppdrag i kommunens arbete är att informera och marknadsföra våra naturvärden. På så sätt ökar vi kunskapen och förståelsen för naturen och naturvärden i kommunen. Våra informationskällor är bl.a. kommunens och Visit Östergötlands hemsidor, foldrar, informationsskyltar, Naturum Tåkern, turistbyrå. Naturvårdsprogrammet med sin objektskatalog är tillgänglig på kommunens hemsida och

även presenterad som kartmaterial via vårt kartprogram Infovisaren.

Förutom informationsarbete gör vi naturen mer attraktiv via vårt arbete med skötsel, underhåll, tillgänglighet och rastanpassade anläggningar. Under de kommande åren vill vi dessutom kunna väcka intresse för naturvården hos de yngre via samarbete med kommunens skolor och förskolor

Guidning på Stora Lunds vätterbranter.

Strategi

K	Öka intresset och kännedomen om kommunens naturvärden hos allmänhet, skolor och politiker.
----------	--

Åtgärder

K1	Anordna naturguidningar för allmänhet, politiker och tjänstemän i kommunen.
K2	Marknadsföra kommunens naturvärde via appen Sveriges Naturkarta.
K3	Peka ut närnaturmiljöer för skolor och förskolor.
K4	Höja skolpersonalens kompetens om kommunens naturvärde via information och rådgivning.
K5	Utarbeta en informationskampanj för att öka förståelsen kring sen slätter av vägrenar.